

існування якої базується на принципах та приписах трудового законодавства.

Отже, чинне законодавство України має певні неточності та суперечності у визначенні роботодавця як особливого учасника трудових відносин. У чинному Кодексі законів про працю України поняття роботодавця взагалі не закріплене. Ці недоліки можна усунути шляхом прийняття Трудового кодексу України, що підтверджується досвідом зарубіжних країн. Розумне та рівномірне поєднання такого досвіду з надбанням національної правової культури забезпечить створення та існування потужної правової бази, що буде міцним фундаментом України як суверенної, незалежної, демократичної, соціальної та правової держави.

Список використаних джерел

1. Конституція України: прийнята на V сесії Верховної Ради України. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. №30. Ст.141.
2. Трудовий кодекс Литовської Республіки: Закон Литовської Республіки від 14.09.2016 р. № XII-2603. Вільнюс.
3. Про організації роботодавців, їх об'єднання, права і гарантії їх діяльності: Закон України від 22.06.2012 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2013 року. № 22. ст.216.
4. Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності: Закон України від 15 вересня 1999 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 45. ст.397.
5. Про працевлаштування та співробітництво у сфері трудової міграції: Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Литовської Республіки від 07.12.2018 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2020. № 34. ст.239.

Науковий керівник: д-р. юрид. наук, професор Чанишева Г.І.

Жученко Руслан Олегович

аспірант кафедри трудового права та права соціального забезпечення
Національного університету «Одеська юридична академія»

ЮРИДИЧНІ ГАРАНТІЇ ЯК КАТЕГОРІЯ ТРУДОВОГО ПРАВА

Проблема юридичних гарантій та їх ролі у функціонуванні сучасного трудового права України має важливе значення для захисту прав та

законних інтересів сторін трудових правовідносин. Зазначена проблема набула особливої актуальності в сучасний період, пов'язаний з російською війною проти нашої держави.

Потрібно відзначити, що термін «гарантія» має французьке походження (*garantie*) та визначається як порука в чомусь, забезпечення чого-небудь.

На думку В.О. Михальова, всі гарантії прав людини поділяються на загальні (загально-соціальні) та спеціальні (юридичні). При цьому юридичні гарантії вчений визначає як «встановлені державою із наданням їм формальної (юридичної) обов'язковості принципи і норми, які забезпечують здійснення зазначених прав і свобод шляхом належної регламентації порядку їх здійснення, а також їх охорони і захисту» [1, с.288].

Для юридичних гарантій є характерним їх закріплення у чинних нормативно-правових актах як спеціальних засобів забезпечення прав і виконання обов'язків усіма суб'єктами правовідносин.

Я.А. Малихіна вказує, що «структура юридичних гарантій включає в себе, по-перше, нормативно-правові акти, які містять норми про права і свободи людини, по-друге, організаційно-правову діяльність суб'єктів права, по-третє, спеціальні гарантуючі методи впливу на суспільні відносини» [2].

На думку Я.П. Кузьменко, можна виділити три концепції юридичних гарантій. Відповідно до першої концепції юридичні гарантії розуміються як сукупність спеціальних правових засобів. Друга концепція визначає юридичні гарантії як принципи та норми, які регламентують певний порядок здійснення прав та законних інтересів громадян. Згідно з третьою концепцією під юридичними гарантіями розуміються специфічні правові засоби, які першочергово набувають значення при практичній реалізації суб'єктивних прав громадян [3, с.28].

Отже, під терміном «юридичні гарантії» в широкому сенсі можна розуміти наявність законодавчо закріплених, охоронюваних державою засобів, що забезпечують практичну можливість реалізації суб'єктивних прав та виконання юридичних обов'язків учасниками певних правовідносин.

Таким чином, юридичні гарантії є невід'ємною категорією будь-якої сфери галузі права, в тому числі трудового права.

З точки зору законодавства, юридичні гарантії в сфері трудового права можна поділити на три групи: загальні, які спрямовані на забезпечення трудових прав усіх працівників; спеціальні, які передбачені для певної категорії суб'єктів трудових правовідносин; охоронні, що обумовлені

можливістю відповідних державних органів та громадських об'єднань здійснювати активні дії у вигляді нагляду та контролю за дотриманням суб'єктами трудових правовідносин загальних та спеціальних юридичних гарантій в сфері трудового права.

До загальних юридичних гарантій трудового права, наприклад, можна віднести визначені ст.ст. 43 – 45 Конституції України [4] та ст.ст. 2, 2-1, 5-1 та іншими статтями Кодексу законів про працю України [5] гарантії права на працю, права на вільний вибір професії, роду занять і роботи, права на відпочинок, права на належні, безпечні і здорові умови праці, права на заробітну плату, не нижчу від визначеної законом, права на своєчасне одержання винагороди за працю, права працюючих на страйк для захисту своїх економічних і соціальних інтересів; положення про заборону примусової праці, заборону дискримінації у сфері праці, заборону використання праці жінок і неповнолітніх на небезпечних для їхнього здоров'я роботах; захист від незаконного звільнення тощо.

До спеціальних юридичних гарантій, наприклад, можна віднести положення статей 49-5, 49-6, 49-7, 49-8 (гарантії для працівників, працюючих в умовах спрощеного режиму регулювання трудових правовідносин), ст.119 (гарантії для військовослужбовців), статей 174-200 (гарантії для жінок та молоді) Кодексу законів про працю України, статей 4, 6, 8, 10, 12, 13, 16 Закону України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану» від 15 березня 2022 року № 2136-IX [6] (гарантії для працівників, які перебувають у трудових відносинах в умовах воєнного стану) та ін.

До охоронних гарантій у сфері трудових правовідносин можна віднести наприклад, забезпечення функціонування профспілок та державних органів у сфері охорони праці. Нормами Закону України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності» від 15 вересня 1999 року №1045-XIV профспілки наділені повноваженнями здійснення громадського контролю за додержанням роботодавцем юридичних гарантій трудових прав працівників. Профспілки виступають стороною колективних угод і колективних договорів, здійснюють контроль за їх виконанням. Діяльність профспілок є суттєвою запорукою дотримання роботодавцем юридичних гарантій трудових прав, свобод та інтересів працівників.

Також, до охоронних гарантій можна віднести, наприклад, діяльність державних органів з охорони праці. Зі змісту статей 32-35 Закону України «Про охорону праці» від 14 жовтня 1992 року № 2694-XII вбачається, що до компетенцій державних органів у сфері охорони праці відноситься не тільки

методологічна, координаційна та організаційна діяльність, але й безпосередньо діяльність, що пов'язана з контролем за дотриманням роботодавцями загальних та спеціальних юридичних гарантій прав працівників у цій сфері.

Отже, юридичні гарантії як категорія трудового права є спеціальним видом загальних юридичних гарантій, які встановлюються та охороняються державою з метою забезпечення та втілення права на працю людини та громадянина. Юридичні гарантії трудових прав можна поділити на загальні, спеціальні та охоронні, що закріплені у відповідних нормативно-правових актах та потребують активних дій державних органів та громадських об'єднань з їх реалізації.

Список використаних джерел

1. Михальов В.О. Класифікація юридичних гарантій прав і свобод особистості в Україні. *Наука та суспільне життя України в епоху глобальних викликів людства у цифрову еру (з нагоди 30-річчя проголошення незалежності України та 25-річчя прийняття Конституції України)* : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 21 трав. 2021 р.) / за загальною редакцією С. В. Ківалова. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2021. Т. 1. С. 288.

2. Малихіна Я.А. Юридичні гарантії за трудовим законодавством України. *Форум права*. 2007. № 2. С.133-138.

3. Кузьменко Я.П. Загальна характеристика юридичних гарантій права людини на життя. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія Право. 2014. Випуск 29, том 1. С.28.

4. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр/ed19960628#Text>.

5. Кодекс законів про працю України від 10 грудня 1971 р. № 322-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#n275>.

6. Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану: Закон України від 15 березня 2022 року № 2136-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-20#Text>

7. Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності: Закон України від 15.09.1999 р. №1045-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1045-14/ed19990915#Text>.

8. Про охорону праці: Закон України від 14.10.1992 р. № 2694-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12/ed19921014#Text>.

Науковий керівник: д-р.юрид.наук, професор Чанишева Г.І.